

AKO VEĽVYSLANECTVÁ NEPRIATEĽSKÝCH ŠTÁTOV OVPLYVŇUJÚ NÁRODNÚ BEZPEČNOSŤ?

Analýza zraniteľností Slovenska voči hybridnému pôsobeniu prostredníctvom ambasad.

V rámci pravidelného seriálu o hybridných hrozbách sa v siedmej kapitole zameriame na to, ako sú v SR využiteľné ambasády iných štátov, ktoré môžu byť použité ako nástroj v rámci hybridného pôsobenia.

Zhrnutie:

Slovensko čelí významným výzvam v oblasti zneužívania ambasad na hybridné pôsobenie, keďže hrozba takéhoto hybridného pôsobenia vo veľkej miere stále pretrváva. Hlavné nebezpečenstvo súvisí so značnou aktivitou ruskej ambasády, ktorá je v rámci sociálnych sietí najaktívnejšia v Európe v porovnaní s inými krajinami a inými ambasádami.

Tlak Ruska na Slovensko prostredníctvom ruskej ambasády je zásadný. Veľvyslanectvo je využívané nielen na šírenie tzv. mäkkého vplyvu, dezinformačné kampane a informačné operácie, ale pravdepodobne aj na získavanie informácií prostredníctvom odpočúvania elektronickej komunikácie a budovanie spravodajských sietí.

Bez dostatočných kapacít na úrovni štátu, podpory občianskeho sektora a rozvoja investigatívnych kapacít, nebude Slovensko pripravené aktívne odhaľovať takéto pôsobenie, pôsobiť proti nemu a budovať odolnosť spoločnosti.

Súčasný stav robí Slovensko výrazne zraniteľné voči hybridnému pôsobeniu zo strany zahraničných ambasad.

Slovensko by malo posilniť medzinárodnú spoluprácu s EÚ, NATO a spojencami pri riešení hybridných hrozieb a podporiť nezávislú žurnalistiku a organizácie občianskej spoločnosti na odhaľovanie dezinformácií. Vláda by mala prinavrátiť dôležitosť téme hybridných hrozieb, čo okrem iného znamená zabezpečiť dostatok odborníkov na hybridné hrozby v štátnej správe a prioritizovať túto bezpečnostnú problematiku. Prítomnosť odborníkov na tieto hrozby posilní ochranu národných záujmov.

A. Ako môžu byť ambasády zneužívané k hybridnému pôsobeniu?

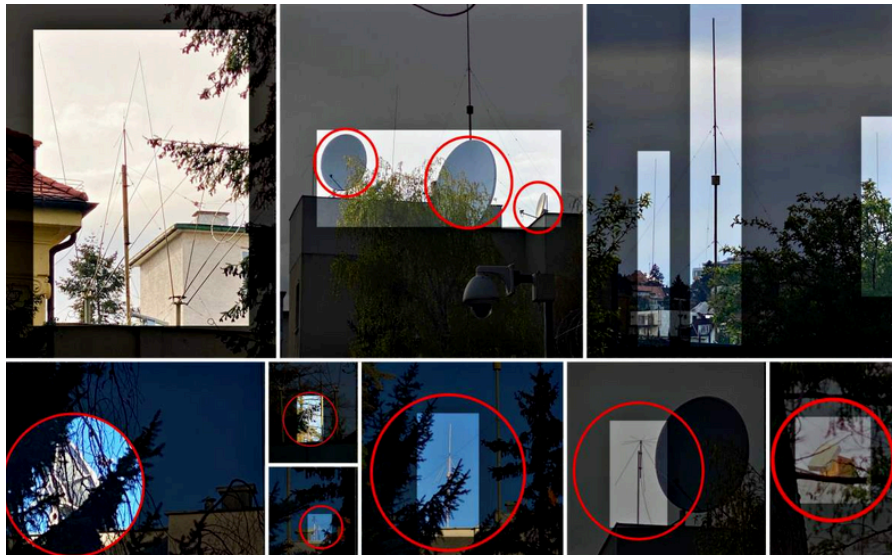
Veľvyslanectvá môžu zneužívať právne a diplomatické výhody vyplývajúce z medzinárodných [zmlúv](#) na hybridné pôsobenie v hostiteľskej krajine. Takéto pôsobenie často zahŕňa zhromažďovanie spravodajských informácií, šírenie dezinformácií a propagandy, či snahy o ovplyvňovanie domácej politiky a volebných procesov. Cieľom môže byť oslabenie cieľovej krajiny zvnútra a vytvorenie podmienok pre presadenie vlastných záujmov. Reakciu hostiteľskej krajiny môže komplikovať práve diplomatická imunita zamestnancov veľvyslanectiev. Kľúčové spôsoby, akými môžu byť veľvyslanectvá zapojené do hybridného pôsobenia zahŕňajú:

- **Spravodajská činnosť a špionáž.** Diplomatický personál môže byť využívaný ako krytie pre zisťovanie citlivých politických, vojenských a hospodárskych informácií z hostiteľských krajín. Veľvyslanectvo môže slúžiť ako základňa pre verbovanie miestnych občanov ako agentov, alebo aj na prevádzkovanie technických prostriedkov na odpočúvanie, sledovanie a zhromažďovanie informácií.
- **Propaganda a dezinformácie.** Veľvyslanectvo môže slúžiť ako platforma na šírenie propagandy alebo dezinformácií s cieľom destabilizovať politické prostredie, zvýšiť polarizáciu spoločnosti a ovplyvniť voľby alebo verejnú mienku v prospech cudzej mocnosti. To môže zahŕňať využívanie kontaktov v spriaznených médiách, sociálnych sieťach, alebo dokonca diplomatických kanáloch, na podporu konkrétnych zámerov. To je značne efektívne najmä v zraniteľných demokraciách.
- **Kybernetické operácie.** Veľvyslanectvo môže byť miestom, odkiaľ sú organizované kybernetické útoky na dôležité inštitúcie, firmy alebo médiá v cieľovej krajine. Takéto operácie môžu zahŕňať kyberútoky na kritickú infraštruktúru alebo dôležité systémy. Charakteristickým znakom týchto útokov ale je, že je ich ťažké priradiť ich k aktérovi.
- **Podpora nepokojov.** Veľvyslanectvá môžu zohrávať úlohu pri organizovaní a podpore nepokojov, ktoré pôvodne vznikli v dôsledku nespokojnosti časti obyvateľstva. Cieľom tejto podpory je vyvinúť tlak na nepriateľskú vládu a oslabiť jej pozíciu. Z rovnakého dôvodu môžu diplomatické misie poskytovať finančnú či logistickú pomoc extrémistickým skupinám, ktoré šíria nenávisť, podnecujú násilie a prispievajú k destabilizácii spoločnosti.
- **Kultúrne aktivity a vzdelávacie programy:** Veľvyslanectvo môže organizovať rôzne kultúrne a spoločenské aktivity, ktoré slúžia na podprahové šírenie vplyvu a propagandy. Nepriateľským pôsobením môže byť aj organizovanie vzdelávacích programov a stáží pre študentov, úradníkov a odborníkov. Účelom môže byť nábor pre spravodajské účely, šírenie propagandy, alebo formovanie budúcich lídrov, ktorí sa potom môžu stať nástrojom vplyvu s postojmi podporujúcimi nepriateľskú krajinu.

B. Prípady zneužívania pôsobenia ambasád v zahraničí

Antény na strechách ruských veľvyslanectiev

Ruské tajné služby dlhodobo zbierajú informácie o armádach NATO a EÚ, pričom ich aktivity sa zintenzívnili po roku 2014 a plnoformátovej invázii do Ukrajiny v roku 2022. Využívajú nielen získaných agentov, ale aj rozsiahle odpočúvanie komunikácie cieľových štátov cez vlastné komunikačné systémy, čo dokazujú antény na strechách ambasád. Investigatívne centrum Jána Kuciaka (ICJK) s európskymi novinármi [identifikovalo](#) v rámci Európy minimálne 182 satelitných antén a desiatky až stovky antén iných typov.

Antény zachytené na budovách ruského veľvyslanectva v Bratislave v apríli 2023. Zdroj: ICJK

Aj na budove ruskej ambasády v Bratislave boli identifikované špeciálne antény a kontajnery určené na elektronické sledovanie. Podľa bezpečnostných analytikov mohli slúžiť na odpočúvanie komunikácie štátnych úradov a diplomatov NATO. Podľa ICJK, slovenské tajné služby monitorujú ruské spravodajské aktivity a prijímajú protiopatrenia, vrátane rušenia signálov. Podobné špionážne aktivity boli zaznamenané aj v Poľsku, Belgicku, Maďarsku a ďalších krajinách, kde sú na ambasádach a budovách ruských zastupiteľstiev umiestnené špeciálne kontajnery na elektronické odpočúvanie a sledovanie mobilnej komunikácie. To v minulosti viedlo aj k vyhosteniu ruských diplomatov z týchto krajín.

Operácia Reliable Recent News

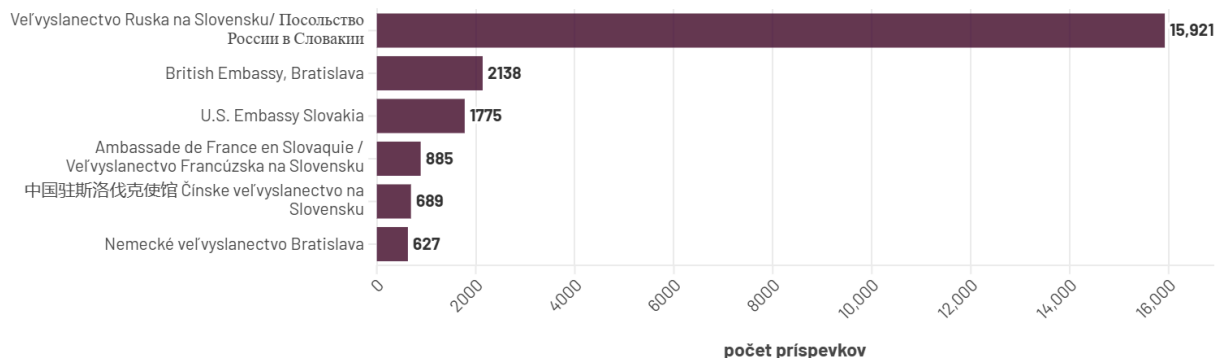
V júni 2023 francúzska vláda [obvinila](#) Rusko z organizovania sofistikovanej dezinformačnej kampane, hybridnej operácie s názvom “Reliable Recent News”, označovaná ako druhá vlna operácie “[Doppelgänger](#)”. Táto operácia zahŕňala vytváranie falošných webových stránok napodobňujúcich hlavné francúzske médiá, ktoré mali identický názov ako francúzske médiá, ale s inou koncovkou. Tieto stránky zverejšovali nepravdivé články kritické voči Ukrajine, ktoré sa následne šírili prostredníctvom sociálnych sietí. Francúzske úrady poukázali na aktívnu

úlohu ruských ambasád pri šírení týchto dezinformácií prostredníctvom ich oficiálnych účtov na sociálnych sieťach. EÚ ako reakciu na takéto pôsobenie [prijala](#) sankcie voči konkrétnym osobám a subjektom zapojených do tejto operácie.

C. Aký je stav na Slovensku?

Zahraničné ambasády sa bežne venujú propagácii svojej krajiny a informovaniu o dianí v štáte, kde pôsobia. Pri porovnaní komunikačných aktivít rôznych ambasád na Slovensku však vidíme výrazné rozdiely na sociálnych sieťach a chatovacích platformách. V rokoch 2023 a 2024 jednoznačne dominovala ruská ambasáda, ktorá na Facebooku a Telegramu publikovala suverénne najviac príspevkov. Táto intenzívna aktivita je obzvlášť alarmujúca vzhľadom na to, že Rusko vníma Slovensko ako nepriateľský štát.

Ruská ambasáda v Bratislave je suverénne najaktívnejšou ambasádou na slovenských sociálnych sieťach (2023-2024)

Aktivity ruskej ambasády v Bratislave

Ruská ambasáda v Bratislave je jednoznačne [najaktívnejšia](#) ruská ambasáda v Európe, čo sa týka aktivity na sociálnych sieťach. Vo svojich príspevkoch často [šíri](#) zavádzajúci a manipulatívny obsah, ktorý dlhodobo propaguje ruské naratívy. Ambasáda v minulosti šírila napríklad dezinformácie o [zneužívaní](#) detí na medicínske pokusy v Mariupole a aj sa aktívne [zúčastnila](#) informačnej operácie na odvedenie pozornosti od vojnových zločinov ruskej armády na Ukrajine presunutím pozornosti na údajné poškodenie cintorína v obci Ladomírová, ktorá prebehla po odhalení vojnových zločinov v ukrajinskom Izjume. Ruská ambasáda v Bratislave bola zapojená aj do spravodajskej siete, ktorá bola rozkrytá slovenskými spravodajskými službami v roku 2022.

Úspešné rozkrytie ruskej spravodajskej siete na Slovensku

Prípado bol medializovaný v marci 2022, mesiac po začiatku ruskej agresie na Ukrajine, v kontexte zvýšenej pozornosti štátnych inštitúcií voči hybridným hrozbám a dezinformačným kampaniam. Slovenské bezpečnostné zložky a spravodajské služby sa v období pred ruskou

inváziou zaoberali týmito hrozbami, čoho výsledkom bola kontrašpionážna akcia Vojenského spravodajstva, ktoré odhalilo aktivity ruskej vojenskej rozvedky GRU na území Slovenska. Cieľom akcie ruskej rozvedky, ktorá pracovala pod krytím ruskej ambasády, bolo [získanie](#) citlivých informácií a utajovaných skutočností týkajúcich sa NATO, EÚ a utajovaných správ spravodajských služieb, vrátane spolupráce s Ukrajinou, a [získanie](#) informácií o obrane SR. Národná kriminálna agentúra (NAKA) následne zadržala a obvinila niekoľko osôb podozrivých zo spolupráce s ruskými tajnými službami a z vynášania utajovaných skutočností.

Bohuš Garbár na stretnutí s vojenským prídelencom RF Solomasovom. zdroj: Denník N

Prvým obvineným bol Bohuš Garbár, externý prispievateľ pro-ruského kvázi-médiálneho portálu Hlavné správy. Podľa polície [zbieral](#) informácie pre príslušníkov ruskej vojenskej rozvedky GRU od apríla 2021. Jeho úlohou bolo vyhľadávať, získavať a vykonávať zber citlivých informácií a utajovaných skutočností týkajúcich sa slovenských bezpečnostných a spravodajských služieb. Špecializovaný trestný súd uznal Garbára vo februári 2023, v rámci schválenia dohody o vine a treste, za vinného zo zločinu vyzvedačstva a zločinu brania úplatku. Odsúdený sa podľa rozsudku stretol s diplomatom Ruskej federácie Solomasovom, pre ktorého za finančnú odmenu tisíc eur vyhľadával a zisťoval citlivé a utajované informácie. Solomasov bol [vyhostený](#) zo Slovenska v marci 2022.

Druhý obvinený, Pavel Bučka, bývalý prorektor Akadémie ozbrojených síl SR v Liptovskom Mikuláši a bývalý pracovník MO SR, bol pre ruskú rozvedku činný už od roku 2013. Za obdobie rokov 2013 až 2016 absolvoval trinásť schôdzok so svojimi riadiacimi dôstojníkmi z ruskej ambasády. Za vynesenie utajovaných skutočností [prijal](#) odmenu minimálne vo výške 46-tisíc eur. V tomto prípade polícia SR [pokračuje](#) v trestnom stíhaní.

Zhodnotenie aktivít ambasád spojeneckých krajín na Slovensku

Napriek obviňovaniu ambasád západných krajín niektorými politickými predstaviteľmi, že pôsobia proti záujmom SR, neboli doteraz z verejných zdrojov zaznamenané prípady o podvratných aktivitách, ani o šírení dezinformácií či nepriateľskej propagandy. Mediálne známy prípad obvinenia americkej ambasády v Bratislave súvisel s [tvrdeniami](#) vládných predstaviteľov, že sa po nástupe novej vlády zapojila do podozrivých aktivít. Po voľbách v roku 2023 totiž ambasáda zaslala list bývalej riaditeľke strategickej komunikácie na Úrade vlády. Neskôr sa

však ukázalo, že list obsahoval každoročné pranie do nového roku a ponožky ako vianočný darček, ktorý ambasáda tradične posielala.

D. Ako štát realizoval opatrenia, ktoré si sám určil?

Nasledovná tabuľka uvádza opatrenia z verejnej verzie hĺbkovej analýzy hybridných hrozieb a ich vyhodnotenie, založené výhradne na informáciách dostupných z otvorených zdrojov.

Zhodnotenie stavu za rok 2024
<p>Opatrenie: Zaviesť účinnejšie kontrolné mechanizmy na zamedzenie zneužívania diplomatického statusu prichádzajúcimi pracovníkmi zahraničných zastupiteľských úradov.</p> <p>Vyhodnotenie: NIE JE MOŽNÉ VYHODNOTIŤ.</p> <p>Z verejne dostupných údajov nie je možné vyhodnotiť implementáciu tohto opatrenia. Dá sa však dôvodne predpokladať, že súčasná vláda SR nie je nastavená na riešenie hrozieb v tejto oblasti, keďže je skôr priateľsky naklonená ku kremel'skému režimu, s ktorého predstaviteľmi sa pravidelne stretáva aj minister zahraničných vecí SR.</p>

E. Ako dosiahnuť pozitívnu zmenu?

Hybridné pôsobenie prostredníctvom ambasád je často skryté a ťažko odhaliteľné. Veľvyslanectvá nepriateľských krajín majú značné zdroje a vplyv, čo im umožňuje efektívne realizovať aktivity ako sú špionáž, šírenie dezinformácií alebo podpora politických nepokojov. Tieto aktivity môžu ohroziť národnú bezpečnosť a destabilizovať politickú situáciu v hostiteľskej krajine. Aby došlo k zvýšeniu odolnosti Slovenska proti nepriateľskému využívaniu ambasád, štátnej správe dôrazne odporúčame rozpracovať a zaviesť nasledujúce opatrenia:

- 1. Podpora medzinárodnej spolupráce v oblasti hybridných hrozieb.** Slovensko by malo zosilniť spoluprácu s ostatnými členskými štátmi EÚ, NATO a ďalšími spojencami v oblasti koordinovanej reakcie na hybridné hrozby. To by malo pomôcť odhaliť a eliminovať nelegálne činnosti zahraničných diplomatov.
- 2. Podpora nezávislej žurnalistiky a nezávislých organizácií.** Je nevyhnutné vytvárať podmienky pre fungovanie médií a organizácií občianskej spoločnosti, ktoré nezávisle sledujú diplomatické aktivity a rozkrývajú podozrivé správanie aj zo strany ambasád. Tým sa zníži priestor na manipuláciu verejnej mienky prostredníctvom dezinformácií a propagandy.
- 3. Obnoviť riešenie hybridných hrozieb v štátnej správe.** Toto je nevyhnutné realizovať vrátane ministerstva zahraničných vecí, kde by pôsobili odborníci na zvládanie hybridných hrozieb v pôsobnosti ministerstva.